

Cercetările arheologice efectuate la Alba-Iulia punctul „Monetăria” și Sebeș-Alba

RADU R. HEITEL și DAN D. OVIDIU

În campania anului 1981 s-au reluat cercetările în secțiunea I (SI), secțiunea începută în 1980 la punctul „Monetăria”.

Secțiunea a fost lărgită cu 30 cm, spre vest, 70 cm, spre est și cu 1 m spre nord, ajungând astfel la 9 m lungime și 3 m lățime. Întrucât în spațiul alungit cu 1 m spre nord săpătura s-a executat în trepte caroiajul a rămas același (1 — 4 = 8 m lung.; fig. 1).

În careul 4, pământul viu (lut galben-vinețiu, se pare, de natura aluvionară) a fost identificat la -2,15 m pentru ca în restul secțiunii el să fie atins la -2,50 m (carele 3-2) și respectiv

făcut parte dintr-o clădire romană ce pare să fi fost dispusă pe un ax est-vest — s-a săpat în humusul antic și în pământul viu o suprafață adâncă de 0,50 m și lată de 4,75 m.

Aceste fundații au fost construite din piatră brută cu un mortar de slabă calitate. După anumite indicații de ordin stratigrafic, zidul descoperit în careul 4 trebuie să fi fost zidul exterior, de sud, al edificiului. În stadiul actual al cercetărilor, întrucât nivelul arheologic legat de perioada de construcție a edificiului nu a oferit materiale databile în mos strins, o datare mai precisă nu se poate încă preciza. Totuși, ținând

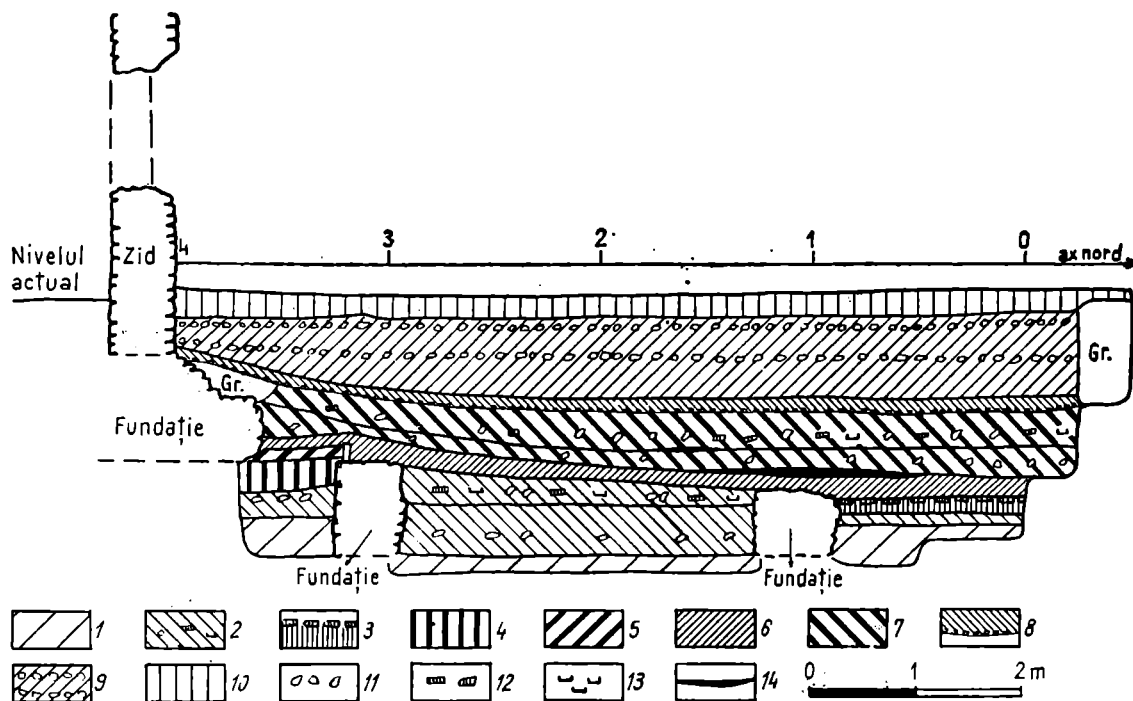

Fig. 1. Alba Iulia. Profilul de vest al secțiunii I; 1. pământ viu; 2. nivelări și umpluturi (sec. III); 3. nivel de pardoseală (sec. III); 4. strat — sec. IX; 5. nivel de telescoperie; 6. strat (a doua jumătate a sec. al XI-lea); 7. straturi din prima și a doua jumătate a sec. al XII-lea; 8. nivel de construcție — sec. al XVII-lea; 9. straturi — suport pentru pavaje din bolovani; 10. strat vegetal; 11. pietre; 12. cărămizi; 13. țigle; 14. nivel de arsură (vetre).

Fig. 1. Alba Iulia Iere section, profil de l'ouest: 1. terre vierge; 2. nivellement et remplissage (IIIe-s); 3. plancher; 4. couche du IXe-s.; 5. niveau avec des éléments déplacés; 6. couche de la deuxième moitié du XIe-s.; 7. couches du XIIe s.; 8. niveau de construction du XVIIe-s.; 9. couches support pour des pavages (grosses pierres); 10. couche végétale; 11. pierres; 12. briques 13. tuiles; 14. niveau de brûlure (foier).

2,10 m (careul 1). Aceste adâncimi se datoresc faptului că în antichitate, — pentru a fi construite fundațiile a două ziduri paralele, ziduri ce-au

cont de unele indicii oa, de pildă, materialele arheologice descoperite în nivelarea și umplutura depusă între ziduri, unele piese descoperite în

cursul campaniei din 1981, sistemul de construcție, precum și de existența unei „pardoseli” din cărămizi refolosite, dispuse în mod neregulat peste un strat-suport format prin baterea unui pământ de umplutură în care au mai apărut materiale ceramice, datarea în prima jumătate a sec. al III-lea apare ca foarte probabilă.

Deosebit de importantă apare a fi descoperirea în careul 4 a unui strat compact (grosimea medie de 0,30 m), strat de natură vegetală a cărui

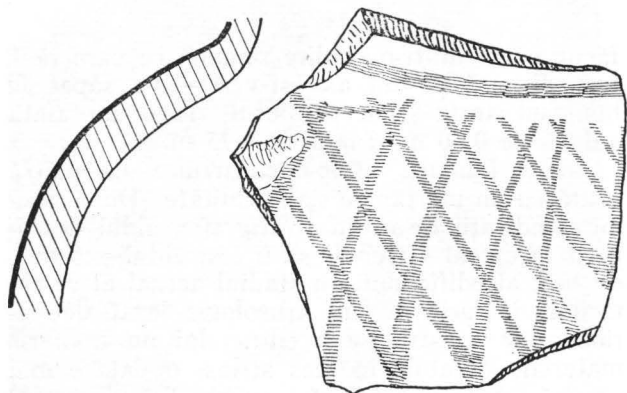

Fig. 2. Alba Iulia. Fragment dintr-un vas decorat în „tehnica lustrului” — secolul al IX-lea.

Fig. 2. Alba Iulia. Fragment de céramique décorée au vernis IX-s.*

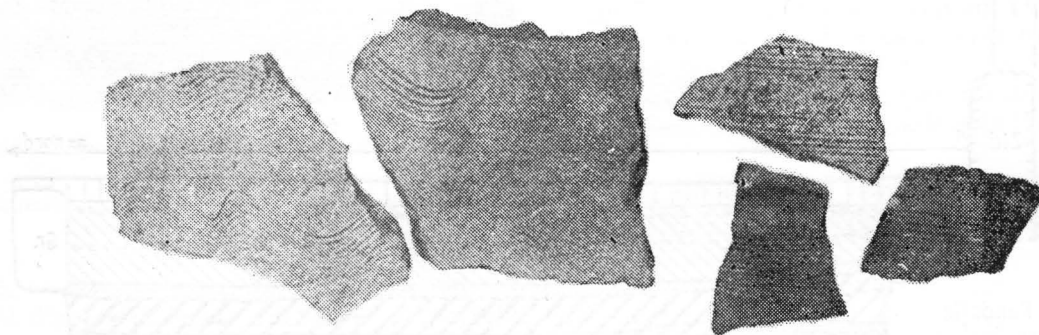

Fig. 3. Alba Iulia. Fragmente ceramice din secolul al IX-lea.

Fig. 3. Alba Iulia. Céramique du IX-s.

culoare brună se datorește amestecului cu cărbune de lemn, strat în care s-au descoperit o serie de fragmente ceramice databile, cu toată siguranța, în cursul secolului al IX-lea. Aceste fragmente (fig. 2 și fig. 3) provin din vase absolut caracteristice faclesului cultural sud-transilvan de tip Dridu, aparținând populației românești.

În legătură cu dispoziția în teren a stratului din sec. IX, mai precizăm un fapt, care, la un moment dat, ar putea prezenta o importanță aparte. În carouri 3—1, el nu mai apare, deci — cel puțin în spațiul cercetat — depunerea s-a format numai la exteriorul zidului de sud al edificiului roman, direct peste nivelul de calcare antic și, ca atare, în sec. IX, ruinele vechii clădiri romane — în acest loc — nu au fost reîntrebuințate de purtătorii culturii de tip Dridu. Această consta-

precizată de seria materialelor ceramice databile în a doua jumătate a sec. al XI-lea și în tot cursul secolului al XII-lea, materialele descoperite în depunerile succesive, — legate de trei niveluri de locuire — formate și acestea (în careurile 1—3) direct peste umpluturile de epocă romană, iar în careul 4 direct peste stratul din sec. IX și resturile zidului de sud roman.

Depunerea din a doua jumătate a secolului al XI-lea, prezintă o culoare brun-castanie, tenetele brune datorându-se — așa după cum o dovedește și materialul ceramic — unor zone de telescoperie cu stratul secolului IX. Fragmentele ceramice databile în a doua jumătate a sec. al XI-lea au fost puține la număr dar — la Alba-Iulia și în general în bazinul mijlociu al Mureșului — absolut caracteristice acestei perioade.

Nivelul următor (pământ de culoare castanie care conține însă și pietre și fragmente de cărămizi romane) a avut limita superioară marcată de o vatră de foc, deschisă, înconjurată de pietre și fragmente de cărămizi și țigle romane; (în raportul asupra săpăturilor din 1980 această vatră a fost considerată, în mod greșit, ca marcând nivelul inițial al depunerii din a doua jumătate a secolului al XI-lea). Materialele ceramice descoperite, unele întregind anumite fragmente descoperite în cursul campaniei din 1980, au precizat

datarea acestei depuneri în cursul primei jumătăți a secolului al XII-lea (fig. 4).

Ultima depunere care acum și aici ne interesează în mod special, (culoare castanie deschisă, cuprinzând pietriș de râu, numeroase pietre cu urme de mortar, fragmente de țigle romane între care, s-ar părea, unul păstrează și ștampila unui antroponim), cercetată în mare măsură în cursul campaniei din 1980, în linii mari, rămâne databilă în cursul celei de-a doua jumătăți a sec. al XII-lea. La seria fragmentelor ceramice și la vasul decorat în tehnica lustrului (cf. raportul 1980, fig. 1 și 2) s-au adăugat noi fragmente provenind din vase de același tip și totodată un fragment de vas decorat în tehnica lustrului, dar care aparține unui alt tip decât cel descoperit în 1980; (materialele descoperite în 1980—1981 vor fi prelucrate în mod global).

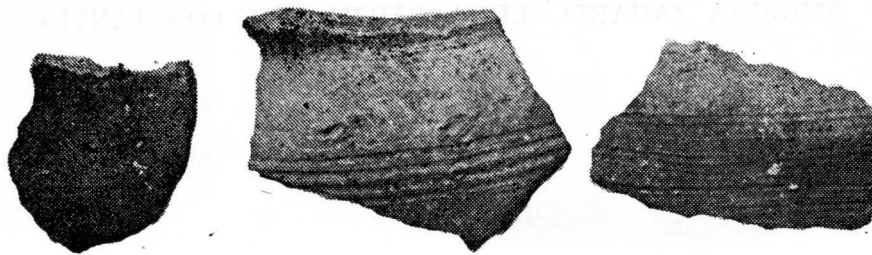

Fig. 4. Alba Iulia. Fragmente ceramice din prima jumătate a secolului al XII-lea.

Fig. 4. Alba Iulia Céramique de la première moitié du XIIes

Dincolo de existența unui nivel ce ar putea să se dovedească format în a doua jumătate a sec. al III-lea, identificarea *in situ* a unui strat din sec. IX și a unor niveluri de locuire din secolele XI—XIII, niveluri de care în mod sigur se leagă și apariția vaselor decorate în tehnica lustrului — apariția dovedind, în mod indubitabil, continuitatea unei specii ceramice caracteristica popu-

În legătură cu ipotezele formulate în raportul anterior privind depunerile din sec. al XII-lea, cercetarea raporturilor dintre situațiile arheologice constatate în suprafață și cele relevate de stratigrafia profilelor, a condus la următoarele concluzii:

— depunerile inițiale din secolul al XII au suprapus direct depunerea din a doua jumătate a secolului al XI-lea (fapt precizat și de vatra deschisă), provocând un fenomen de telescopare, de aceeași natură cu cel constatat între stratul din secolul al IX-lea și cel din a doua jumătate a secolului al XI-lea.

— Pietrele brute, fragmentele de țiglă și cărămidă, numeroase în ultima depunere din secolul al XII-lea, au provenit din ruina clădirii romane și, după cum apar lucrurile, s-ar putea să fi fost în perioada respectivă, reîntrebuințate la o construcție al cărui plan — și eventual menire — urmează a fi identificate. Lucrul va fi totuși dificil întrucât în sec. al XVII-lea stratul din secolul al XII-lea a fost răzuit de constructorii monetăriei, nivelul acestei construcții fiind marcat, în mod clar, de prezența pietrișului de riș și a altor elemente ce se regăsesc, toate în fundația clădirii. Finalul lucrărilor de construcție este marcat de un strat de nivelare, suprapus de două straturi de natură artificială (suporturi de pavaje), de epocă modernă, precum și de stratul vegetal, actual.

Importanța pentru arheologia Albei a rezultatelor obținute în secțiunea I nu mai trebuie în mod special subliniată.

lației autohtone în sec. al IX-lea — deschide noi perspective procesului de cunoaștere și înțelegere pe cale arheologică a evoluției societății autohtone, romanice, din zona Alba, înainte de penetrația triburilor arpadiene și ulterior, în cursul instalării feudalismului ungar.

*

În vederea reidentificării unui cimitir de epocă feudal timpurile ¹ semnalat mai de mult la Sebeș-Alba, în cursul campaniei din anul 1981 s-au executat pe malul vestic al râului Sebeș, dispuse pe un ax nord-sud, două sonde.

Ele au demonstrat faptul că cimitirul căutat nu s-a întins pînă în zona cercetată. În oraș, descoperirea unui vas din aceeași epocă, pare să indice și existența așezării de care s-a legat cimitirul căutat.

LES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES D'ALBA IULIA ET DE SEBEȘ-ALBA, 1981

RÉSUMÉ

E août 1981, au centre historique d'Alba Iulia, au point nommé „Monetărie”, on a continué les recherches commencées en 1980. On y a identifié les suivantes situations archéologiques (fig. 1):

- a) les restes d'une construction romaine (probablement du IIIe-s.);
- b) couches des IXe—XIIe-s. (fig. 2, 3 et 4);
- c) des niveaux du XVIIe-s. et, enfin, des couches de l'époque moderne.

Les recherches vont continuer.

À Sebeș-Alba, on a continué, par deux sondages, les recherches pour l'identification d'une nécropole du IXe-siècle.

¹ Cf. Kurt Horedt, in *Untersuchungen zur Frühgeschichte Siebenbürgens*, București, 1950, p. 120, nota 1.